

دموکراسی

جامعه‌شناسی تاریخی تحولات دموکراتیک

چارلز تیلی

مترجم:

یعقوب احمدی

جامعه‌شناسان

سرشناسه: تیلی، چارلز، ۱۹۲۹-۲۰۰۸م. Tilly, Charles
عنوان و نام پدیدآور: دموکراسی (جامعه‌شناسی تحولات تاریخی تحولات دموکراتیک)
مؤلف: چارلز تیلی مترجم: یعقوب احمدی.

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری: ۲۷۲ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۹۹-۸۲-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Democracy, 2007

عنوان دیگر: جامعه‌شناسی تحولات تاریخی تحولات دموکراتیک

موضوع: دموکراسی

شناسه افزوده: احمدی، یعقوب، ۱۳۵۸، مترجم.

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۱۳۸۹ [C۴۲۳/۳۸۹۸]

رده بندی دیویی: ۳۲۱.۱

شماره کتابشناسی: ۲۳۸۲۵۲

جامعه‌شناسان

دموکراسی

(جامعه‌شناسی تاریخی تحولات دموکراتیک)

مؤلف: چارلز تیلی ترجمه: یعقوب احمدی

چاپ اول: ۱۳۹۲ تهران/ تعداد ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان/ لیتوگرافی: رویداد چاپ: قدیانی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۹۹-۸۲-۲

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان

ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، همکف، پلاک ۳۳۳

فروشگاه جامعه‌شناسان تلفن ۶۶۰۰۰۰۵۱

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است؛ هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM

Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست مطالب

مقدمه مترجم	۷
فصل ۱: چیستی دموکراسی؟	۱۳
فصل ۲: روند تاریخی دموکراسی	۴۳
فصل ۳: دموکراتیک شدن و دموکراسی زدایی	۷۷
فصل ۴: اعتماد و بی اعتمادی	۱۱۳
فصل ۵: برابری و نابرابری	۱۳۷
فصل ۶: قدرت و سیاست عمومی	۱۶۳
فصل ۷: مسیرهای جایگزین	۱۹۷
فصل ۸: گذشته و آینده دموکراسی	۲۲۹
فهرست منابع	۲۵۳

پیش‌گفتار مترجم

در دوره معاصر، برای نخستین بار در تاریخ، بیشتر جمعیت جهان حکومت‌های انتخابی دارند. این تحول نتیجه آن چیزی است که ساموئل هانتینگتون (۱۹۹۱) آن را «موج سوم دموکراتیک شدن» نامید. همچنین، به نظر می‌رسد موج چهارم دموکراسی با گذار کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا به دموکراسی در حال وقوع باشد و تعداد کشورهای دموکراتیک (خواه صوری یا واقعی) در جهان افزایش محسوسی یابد. هانتینگتون امواج گذار به دموکراسی را «از مهم‌ترین پیشرفت‌ها در تاریخ بشر» می‌داند (Harpfer and etc, 2009) و به نظر می‌رسد، این اظهار نظر چندان اغراق‌آمیز نباشد، چه آنکه دموکراسی به شیوه‌های متعدد وضعیت زندگی افراد را بهبود می‌بخشد. کشورهای دموکراتیک در حمایت و احترام به حقوق شهروندان (Poe and Tate, 1994)، کاهش خطر جنگ داخلی (Gurr, 2000) و حتی تروریسم (Li, 2005) عملکرد بسیار بهتری از خود به نمایش گذاشته‌اند. همچنین شواهدی وجود دارد، مبنی بر اینکه کشورهای دموکراتیک در عرصه بین‌المللی مسائلی آموخته‌تری دارند (Russett, 1993) و نهایتاً، مستنداتی وجود دارد مبنی بر اینکه دموکراسی، شادی و رضایت مردم را از زندگی افزایش می‌دهد (Inglehart and etc, ۲۰۰۸). اگرچه کشورهای غیردموکراتیکی مانند سنگاپور و چین نیز وجود دارند که رفاه هستند و حکمرانی نسبتاً خوب دارند، در مجموع، دموکراسی‌ها عملکرد بهتری در ابعاد انسانی فوق نسبت به دولت‌های اقتدارگرا دارند. از این روست که تمام حاکمیت‌های جهان حتی اقتدارگراترین آنها درصددند به نوعی خود را به عنوان نظامی دموکراتیک در عرصه جهانی معرفی کنند.

بر این اساس، فهم علت گذار بعضی از کشورها به دموکراسی و عدم گذار پاره‌ای دیگر، برای محققان موضوعی مهم بوده است. از زمان انتشار مقاله سیمور مارتین

لیپست یعنی "پیش نیازهای اجتماعی دموکراسی" (۱۹۵۹) محققان زیادی درباره علت‌های دموکراتیک شدن بحث و مطالعه کرده‌اند و به دلیل جهت‌گیری‌های فکری متفاوت، عوامل گوناگونی را پیش‌نیاز آغاز فرایند دموکراتیک شدن دانسته‌اند: توسعه اقتصادی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، سکولاریسم، برابری یا نابرابری اجتماعی، دین و نگرش‌های دینی و در تازه‌ترین مورد نیز فرهنگ سیاسی.

کتابی که پیش روی دارید، در واقع به شناسایی فرایندهای کلی دموکراتیک شدن و دموکراسی زدایی در سراسر جهان و در سطح ملی می‌پردازد. بر این اساس، تیلی سه فرایند عمده را در گذار به دموکراسی معرفی می‌کند: الحاق شبکه‌های اعتماد به سیاست‌های عمومی، محافظت سیاست عمومی از نابرابری گروهی و سرکوب مراکز خودسر قدرت. روش تیلی در اعلام اثرگذاری فرایندهای فوق، نوعی جامعه‌شناسی سیاسی تاریخی است. در این رابطه، بدون تردید می‌توان گفت چارلز تیلی از معروف‌ترین نظریه‌پردازان حوزه جامعه‌شناسی سیاسی تاریخی است. تیلی با بررسی تحولات تاریخی بسیاری از کشورهای جهان به صورت مفصل و مبسوط نتیجه می‌گیرد که عوامل جانبی فراوانی وجود دارند که می‌توانند روند حرکتی فرایندهای فوق را تقویت یا تضعیف کنند، از آن جمله و به عنوان مهم‌ترین عامل، به توانایی دولتی اشاره می‌کند. تیلی در این باره سه نوع توانایی دولتی را از همدیگر متمایز کند: بالا، متوسط و پایین. علاوه بر این عامل، در نظر تیلی عناصری مانند برخورد داخلی، جنگ، استعمار و... نیز می‌توانند بر روند حرکت فرایندها اثرگذار باشند. تیلی بر این باور است که آینده دموکراسی در جهان و افزایش یا کاهش تعداد دموکراسی‌ها، عموماً براساس روند حرکت فرایندهای سه‌گانه فوق تعیین می‌شود.

امید است این کتاب در زمانی که موج دموکراسی‌خواهی در منطقه خاورمیانه ابعادی بی‌سابقه پیدا کرده است، برای محققان و علاقه‌مندان به مطالعه روند حرکتی دموکراسی مفید واقع شود. در نهایت لازم است از دو همراه گرامی آقایان دکتر خالد توکلی و آزاد نمکی برای بازخوانی و ویرایش متن تشکر و قدردانی کنم.

یعقوب احمدی

تابستان ۱۳۹۰

مقدمه مؤلف

عنوان اصلی کتاب، دموکراسی، دموکراتیک شدن و دموکراسی‌زدایی و متعلقات آن است، اما از آن رو که این عنوان طولانی و زمخت، ذهن خوانندگان را از موضوع اصلی کتاب دور می‌کند از درج آن بر جلد امتناع ورزیدیم. امید است هنگامی که خواننده به پایان کتاب می‌رسد، این موضوع برایش آشکار شود که چرا بینشی در باب توصیف نظام سیاسی ایده‌آل یا همان دموکراسی ارائه نشده و به جای آن به تعیین ویژگی‌های موجد و نگهدارنده این نوع رژیم پرداخته شده است. دموکراتیک شدن فرایند پویایی است که معمولاً ناقص باقی می‌ماند و دائماً در خطر بازگشت یعنی دموکراسی‌زدایی قرار دارد. حرکت مجموعه‌ای از فرایندهای درهم تنیده در جهات مختلف، همزمان می‌تواند موجد دموکراتیک شدن و دموکراسی‌زدایی باشد یا حداقل می‌توان گفت این کتاب بر چنین روندی تأکید می‌کند.

با گذشت زمان، مطالعه دموکراسی، دموکراتیک شدن و دموکراسی‌زدایی به علاقه اصلی من تبدیل شد. این مطالعه موجب شد برای تبیین ابزارهای مورد استفاده مردم با هدف تنوع بخشی و تغییر مطالبات جمعی تلاش مادام‌العمری شود. محققانی که از نزدیک با این مسئله روبرو می‌شوند دو واقعیت تاریخی را تصدیق می‌کنند: نخست، رژیم‌های دموکراتیک و غیردموکراتیک مجموعه ویژگی‌های بسیار متفاوتی دارند و در واقع، این ویژگی‌ها در تفکیک رژیم‌های دموکراتیک از غیردموکراتیک راهگشا هستند؛ دوم، تحقق دموکراتیک شدن یا وقوع دموکراسی‌زدایی به وقوع تغییرات بنیادی در مجموعه‌های فوق منجر خواهد شد. برای مثال، تعداد جنگ‌های داخلی در رژیم‌های غیردموکراتیک بسیار است، اما جنبش‌های اجتماعی تقریباً به‌طور کامل در رژیم‌های دموکراتیک شکل می‌گیرند. این همایی میان ویژگی‌های فوق و دموکراتیک شدن و

دموکراسی‌زدایی، ناقص و البته مشروط است، گرچه اگر دموکراسی را فقط با مجموعه‌ای از عملکردها و دیکتاتوری را با مجموعه‌ای دیگر تعریف کنیم، موضوع جالب‌تر و البته چالش برانگیزتر خواهد بود.

شاید بیست درصد از متون موجود در بازار، موضوعات طرح شده در مطالعات پیشین من، به ویژه دو کتاب مباحثه و دموکراسی در اروپا ۱۶۵۰-۲۰۰۰ (۲۰۰۴) و اعتماد و حاکمیت (۲۰۰۵) را تأیید کنند. در این دو کتاب، موضوعات پیشین در زمینه‌های متفاوتی آشکار می‌شوند که معانی اساساً تازه‌ای دارند. از مباحثه و دموکراسی برای مقایسه تاریخ رژیم‌های اروپایی با هدف تشریح ارتباط متقابل دموکراتیک شدن و مباحثات عمومی استفاده می‌شود، در حالی که اعتماد و حاکمیت، تغییر و تنوع پیوندهای میان شبکه‌های اعتماد میان فردی و رژیم‌های سیاسی را تحلیل می‌کند. هر دو موضوع، با پرسش کلان "نحوه وقوع دموکراتیک شدن و دموکراسی‌زدایی" مرتبط هستند که در این کتاب نیز از آن استفاده می‌شود.

این کتاب بعضی از مباحث قبلی به ویژه مباحث مربوط به مراکز قدرت خودسر و نظارت سیاست عمومی بر دولت به عنوان عوامل دموکراتیک شدن و دموکراسی‌زدایی را به تفصیل بررسی و بعضی از آنها را اصلاح خواهد کرد. اگرچه دیدگاه تاریخی همچنان مورد تأکید است، این کتاب بر دوره معاصر تأکید بیشتری خواهد کرد. امید است کتاب به مباحثات دانشجویان درباره دموکراسی، با ملاحظه ارزش تحلیل تاریخی در این زمینه کمک کند. در تمام موارد، دموکراسی به عنوان نهایت و بستری از تمام کارهای گذشته مورد توجه است.

اجازه دهید از پنج تن از کسانی که در تألیف این کتاب بنده را یاری کرده‌اند تشکر کنم. همکلاس دوره دبیرستان ریموند گاستیل را دهه‌هاست که ندیده‌ام؛ اما او از پیشگامان رتبه‌بندی کشورها در بنیاد خانه آزادی است که فهم مباحث تمام فصول کتاب بر سنجش آنها از دموکراتیک شدن و دموکراسی‌زدایی اتکای مستقیمی دارد. سیدنی تارو همکار همیشگی‌ام، دست نویس را مطالعه نکرد، اما پرسش‌های مداومش درباره ایده‌های مرتبط در کتابها و مطالعات مشترکمان، من را از خطراتی که هنگام روبرو شدن با مفاهیمی مانند رژیم، توانایی دولتی و دموکراسی وجود دارند، آگاه کرد.

ویویانا زلیزر نیز از نظرگاه عمومی متن کتاب را مطالعه و ایده‌هایی بیان کرد که ابهامات و پیچیدگی‌های کتاب را بر من آشکار ساخت. نهایتاً دو خواننده ناشناس دلسوز، اما دقیق از انتشارات دانشگاه کمبریج مرا ملزم کردند تا بعضی از مفاهیم و مباحث کتاب را توضیح دهم یا از آن دفاع کنم.

چارلز تیلی ۲۰۰۶

www.ketab.ir